

THE PROJECT WORK- INNOVATIVE FORM OF ORGANISATION FOR INCREASING THE EFFECTIVENESS OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN THE BULGARIAN LANGUAGE AND LITERATURE CLASSES IN THE PROFESSIONAL HIGH SCHOOL

Luyba Sergeva

High school of economics and tourism Aleko Konstantinov, Bulgaria, luba_2011@abv.bg

Abstract: The project work in the classes of Bulgarian language and literature has been continuously proving its positive relevance because: * the project work is an active way of learning based on collaboration. Creating a team/teams and explaining the role functions of the participants and all of the participants act their roles/, leads to establishing a partnership in the team. The teacher and the students are partners, associates, equal participants;* overcome the passive way of learning. Students read texts or only a part of texts, they make comments, compare the texts to other works, do a literature research and make their own conception and present it. During the communication and the cooperation between the teacher and the students, they exchange a lot of ideas;* the various thematic projects increase the students' interests in the educational process;*students develop cognitive abilities and interests. They show initiative in learning;*students look for the necessity of knowledge;*good team work – under the teacher's guidance;*the well-combined obligation and freedom in realization of the separate activity stages, favors the communication even of the most inactive student. The project work gives backward students the opportunity to take advantage of the advanced ones;*thanks to partnership / student-teacher/ the educational process is opened to new spheres of the human activity. The link education-nature-life gives the professional and life orientation of students;*one can achieve the integration effect, that is students in risk or disabled students, would like to communicate with their classmates;* projects are interesting for the modern student. If the educational information turned into practice, we would talk about literate students. The educational institutions should activate all of the potential of young people;* moving the class provides a fast feedback. Discipline control; *groups of students with similar ways of thinking are formed; * students communicate with each other, they form statements and listen to different opinions; *there is an exchange of information between a teacher and a student; *students become more responsible; * they develop social skills, emotional intelligence and empathy to themselves and the others.

Keywords: method, project, partnership, integration.

ПРОЕКТНАТА РАБОТА – ИНОВАЦИОННА ФОРМА НА ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ПОВИШАВАНЕ ЕФЕКТИВНОСТТА НА УЧЕБНИЯ ПРОЦЕС ПО ПРЕДМЕТА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА В ПРОФЕСИОНАЛНАТА ГИМНАЗИЯ

Люба Сергева

ПГИТ „Алеко Константинов“ – гр. Велинград, България, luba_2011@abv.bg

Резюме: Проектната работа в часовете по предмета български език и литература в професионалната гимназия непрекъснато доказва своята положителна приложимост, защото:

1. Работата по проект е активна форма на учене, основаваща се на сътрудничество. Създаването на екип/екипи /и изясняването на ролевите функции на участниците в него/ всички участници в учебния процес поемат възложените им роли/ води до установяване на партньорските взаимоотношения вътре в екипа. Учител и ученици са партньори, съмишленици, сътрудници, равноправни участници, настроени взаимно и доброжелателно;

2. Преодолява се пасивността в ученето. Учениците четат художествени текстове или част от тях, като коментират, ситуират автора в епохата, съотнасят с други творби, проучват литературно – критическа информация и изграждат своя концепция, която аргументират и защитават чрез презентация. Извършва се обмен на информация и идеи в процеса на взаимодействие между учител и ученици. Комуникацията е интензивна;

3. Разнообразните тематични проекти засилват интереса на учениците към учебния процес по предмета, изгражда се мотивация за съзнателно и активно отношение към художествената литература, в т.ч. и към литературната творба;

4. Развиват се познавателните способности, интереси и възможности сред учениците. Повишава се активността в процеса на обучение. Смело можем да говорим за инициативност в ученето;
 5. Учениците търсят необходимостта от нови знания. Промяна на състоянието на участниците;
 6. Добрата екипна работа / под ръководството на учителя/ се превръща в място за личностно развитие;
 7. Умелото съчетаване на задължителност и свобода при реализирането на отделните поетапни дейности улеснява комуникативността дори и на най – пасивния ученик. Дава възможност на по – изостаналите ученици да се възползват от опита на по – напредналите;
 8. Като партньори/ ученик – учител/ се отваря образователният процес към други сфери на човешка дейност/ връзката: обучение – природа – живот/ дава професионалната нагласа и житейската ориентация на учениците;
 9. Постига се и интеграционен ефект/ деца в риск, деца с увреждания/, подпомагани от ресурсен учител, желаят да общуват със съучениците си.
 10. Проектите са привлекателни за съвременния ученик. Разясняването им като интерактивни методи/ учене в ситуация/ – са реална алтернатива в работата на учителя, защото чрез емоционалната рефлексия/ осъзнаване на собствените чувства и емоции; преосмисляне, самооценка и връщане към минала дейност/ учениците придобиват различни знания и умения. Само ако учебната информация се апробира в практически план ще говорим и за функционално грамотни ученици. Образователните институции трябва да активират цялостно потенциала на младите хора.
 11. Всеки се социализира, т.е. запознава се с формата на поведение, която се очаква от него; удовлетворение от самата дейност. Удоволствието мотивира;
 12. Времето е точно определено. Завършва с анализ на предложенията във връзка с целта, която е поставена.
- Ключови думи:** метод, проект, интерактивен, учене в ситуация, придобиване на опит, самостоятелност.

Образованието е най – важният фактор в живота на всеки човек. През последните години настъпиха големи промени в образователната ни система. Причини затова, от една страна, са навлизането на информационните технологии в училище, а от друга – промените в мисленето и мотивацията за учене на съвременните ученици и възискателността на техните родители. Поради това, днес, всяка образователна институция се стреми да осигури добра среда за обучение, използвайки най – новите технологии. Въвеждането на съвременните интерактивни методи на обучение и иновациите повишават интереса на учениците към посещаемостта в училище и активността им в учебния процес. В тази среда той е откривателят, героят, творецът и др. Това е основание за включването на компютъра, интерактивната дъска, iPod приложенията, работа по проекти/училищни, извънучилищни, междуинституционални/ като помощници на учителя в ежедневието му дейност. Стандартните форми на преподаване са все по – малко ефективни, учениците губят интерес от монотонността в традиционния урок, защото очакват изненадата, участието в нещо интересно, непознато досега и ако не ги получат, губят ангажираност и мотивация за учене. Оттук идва и абсолютната необходимост от нов тип обучение, нови стратегии в преподаването: говорим все повече за проблемно и развиващо се обучение, за интегративност на знанията, поставянето на учещия в активна и творческа позиция, за сметка на механичното възпроизвеждане на прочетеното. Днешният ученик е вътре в тази високо интерактивна среда – многообразна, бързо обновяваща се и динамична, която светкавично реагира на всяко негово действие, в която всеки миг е приключение. Познанията, получени в процеса на обучение и използването на нови методи, форми и технологии, рефлектират върху умения, свързани с житейската реализация на личността и възможността тази личност да намери социалната им приложимост. Навлизането на модерните технологии в образованието оптимизира процеса на обучение и повишава неговата ефективност. Новите реалности/3D, 4D, 5D, учител робот/ на глобализиращото се информационно общество изместват познатата понятийна система, залегнала в училище. Учебниците активно се преобразуват в информационни източници, защото животът наистина не се състои само от книги. Знанията като ценност прерастват в ключова компетентност, тъй като животът ни не е пасивен, а много променлив. Затова съвременният учител трябва да води учещите се към решаване на творчески задачи, достигащи до научни знания и търсене на алтернативни подходи и решения. Най-важната задача на училищното обучение по предмета български език и литература днес, в гимназиален етап/първи, втори/ е да положи основите на хуманитарната култура и да съдейства за изграждането на ценностната ориентация на подрастващите. Часовете по литература категорично определям като часове по Човекознание/Хуманизъм/. Учителят, преподаващ този предмет, обогатява нравствения опит на младите хора, давайки им знания. Изборът на конкретна стратегия на работа или методи на преподаване би могъл да въведе известен прагматизъм с цел да се постигнат по – високи резултати в обучението по български език и литература в професионалната гимназия. Заедно с това се налага да организираме дейността си така, че да

носи практическа реализация и полезност за живота. Всеизвестно е, че в този вид училище учениците постъпват, за да овладеят дадената професия, а не да четат задължителните произведения. Все по-трудно се постига мотивация за четене, а търсенето на по-дълбоки пластове на литературната творба се оказва неразбрана учителска амбиция. За мнозина от учениците четенето е нежелан ритуал, а знанието се добива лесно и наготово, защото е „качено“ във виртуалното пространство. Тази ситуация налага всеки учител да намери свой път срещу инерцията и нежеланието да се работи динамично. Учебният процес приема нова форма и ново съдържание. Това поражда ново мислене, което е предпоставка за смяна на обичайната социална среда с нова, по-непривична обстановка, обучение в непринудена атмосфера, в която учениците се чувстват свободни, партньори и желаят да експериментират.

Нова е вече ролята на учителя в образователния процес. Дългогодишната му традиционна роля на водещ и недвусмислен авторитет, съдия и експерт постепенно се измества от тази на умел модератор на група и консултант. Учителят отстъпва от познатата водеща, активна позиция към подпомагач, чиято цел е да направлява обучаемия сам да достигне до желаните резултати на даден етап. Познанието като цел е осъществимо само ако то представлява съществена част от личността. Учителят е вече водещият, психологически подготвеният да наблюдава и анализира, да направлява процеса на обучение в групи/екипи/, така и да отчита индивидуалните различия и собствения темп на развитие на всеки един участник в учебния процес, създавайки така нареченото портфолио на ученика.

Затова един от основните проблеми на съвременната теория на обучението е въпросът за груповите организационни форми на познавателната дейност на учениците. Все по – често се изтъква необходимостта от промяна във взаимоотношенията между учители и ученици, преподаватели и обучаеми, от заместване на авторитарния с по – демократичен тип на общуване. Именно работата по проект, която включва и груповата дейност в сравнение с индивидуалната осигурява по – благоприятни условия за установяване на хуманни взаимоотношения между учителя и учениците, от една страна, и между самите ученици от друга. Последните образователни реформи са насочени към прилагане на системни иновации в организацията на УВП, в учебното съдържание, във формите, методите и средствата на преподаване, учене, оценяване и утвърждаване на училището като място за интелектуално израстване на личността.

Използването на проектната работа в обучението съдейства за изграждането на творческа учебна среда като по този начин се стимулират учениците към инициативност, лична отговорност, колективност и сътрудничество в мултиетническа среда. Гарантят се още:

- Развитие на способност за по – добро запаметяване, въображение и изразяване на мисли;
- Развитие на логическо конструктивно мислене;
- Развитие на способност за ясно и точно структурирани знания;
- Развитие на способност за контакт с останалите обучавани и обучаващи;
- Развитие на личностни компетенции, умения пряко свързани с опита от прилагането им в практическата дейност.

Работата по проект е един съвременен технологичен вариант и е водеща/ прогресивна/ форма за овладяване на знания. Този подход се основава на заинтересоваността на учениците към поставената тема и тяхното участие при конструирането на собствените им знания и изводи. Така се създава обучение, носещо положителни преживявания и се ражда перспективата за утвърждаване на професионалната гимназия като желана територия и за ученици и за учители.

Конфуциус/511 – 479 г. пр. н.е./ казва: „Ако дадеш на човека една риба ще го нахраниш за един ден, но ако го научиш да лови риба, ще го нахраниш за цял живот.“

Средата, организирана около ученето, а не преподаването дава индивидуалната изява на всеки ученик, според неговите знания, житейски умения и ценности . Чрез представянето на частни теми, работата по етапи, вътрешната нагласа на учениците, провокирането на евристичното и творческото мислене, използването на ИКТ дават възможност за формиране на концептуално учене, което ще формира личности с широки възгледи, които да разбират взаимовръзките, моделите и коренните причини за явленията, да извеждат и създават концепции, да съчетават научното знание с потребностите от творческата изява.

В центъра на всеки модел на обучение стои интерактивността – активно взаимодействие на ученика с учителя, с групата, с екипа, със средата, с учебните ресурси. Учителят е автор на учебна среда, която стимулира ученето и превръща училището в желано място – чрез грижливо и компетентно планиране на дейности и ресурси, а в самия акт на обучение той е партньор, помощник, сътрудник. Така се гради взаимното доверие между участниците в учебния процес, така насилието, агресията и тормозът не откриват своя територия в училище, а за младите хора обучението е не просто път към знанието, а помъдряване, добиване на зрелост чрез едно наистина пълноценно общуване.

Проектът по КОО Български език и литература цели постигане на по – високи образователни резултати, стимулиране на интереса към художествената литература, провокиране на читателска активност, правилно прилагане на нормите на БКЕ. Когато темата извежда от конкретното съдържание на програмата, неминуемо се достига до запознаване с повече творби, автори, направления, течения, герои, художествени условности. А чрез осъществяването на връзки с други изкуства, науки и предмети се постига разширяване на културния хоризонт на младите хора.

Работата в екип се основава на: общи цели, общи интереси/ към задачата/, отговорна комуникация/ осъзнават се правата и задълженията, оказва се съдействие, взаимно зачитане и доверие/, създава се общ краен продукт, проблемите са свързани с приучване към равностойно участие в работата на екипа, учителят може да прави и диагностика - „учене чрез действие”. Учителят стои на заден план и реализира своите функции чрез общото планиране, общите дейности и оценяването. Широкото разнообразие от задачи дава възможност на учениците да участват в работата по различни начини. Те могат да избират своя дял от дейността, съобразно своя предишен опит, способности и амбиции.

ЛИТЕРАТУРА

- Атанасова, Н. (2008). Интерактивните методи на обучение като иновация в българското образователно пространство - исторически корени. Образование и квалификация, 2, 29-37.
- Брезоева, Р. (2016). Проектната работа – форма на ориентираното към ученика съвременно обучение, www.ivazov-silistra.com.
- Георгиева, С. (2017). Иновации в образованието, Тракийски университет, Стара Загора, 28-30.09.2017, 450-460.
- Димитрова, Н. (2012). И още по въпроса за метода на проекта в контекста на обучението – СУ „Климент Охридски”- ДИУУ
- Добрева, С. (2017). Анкетирането като форма на обратна връзка и ролята му за ефективизиране на обучителния модел по СБЕ, Шумен, Университетско издателство, 200-270.
- Дъбова, И. (2018). Проектна дейност в българско училище в чужбина, Образование и технологии, 9, стр. 317-319
- Илиева, Б., & Василева, В. (2018). Оптимизиране и усъвършенстване на проектната дейност в процеса на обучение за стимулиране активността на учащите. Студия, Русенски университет „Ангел Кънчев“, стр. 9-31
- Лазарова, С. (2012). Проектното обучение – форма за ефективно овладяване на образователните стандарти по гражданско образование, Сборник научни трудове-28.04.-03.05.2012, Велико Търново, 251-257.
- Николаева, С. (2004). За историята на проектния метод в образованието – Педагогика, №4.
- Тоцева, Я. (2017). Проектно-базирано обучение – технология и възможности за използване в българско училище, сборника "Reports awarded with "Best paper" Crystal Prize., стр. 303-308